

Muhasebe öğrencilerinin gelecek beklentilerinin sürdürülebilir kalkınma perspektifinden incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği*

(Examining future expectations of accounting students from a sustainable development perspective: The case of Kocaeli University)

Nurcan GÜNCE^a

^a Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Nurcan.gunce@kocaeli.edu.tr

Öz

Bu çalışma, Kocaeli Üniversitesi Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin gelecek beklentilerini Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında, özellikle SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) çerçevesinde incelemektedir. Veriler, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği (Tuncer,2011) kullanılarak anket yöntemiyle toplanmış; tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin gelecek algısının ağırlıklı olarak eğitim, istihdam ve ekonomik güvence ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Hedeflenen eğitim düzeyine ulaşma, istikrarlı bir işte çalışma ve kendi geçimini sağlayabilme beklentilerinin yüksekliği, eğitimin sürdürülebilir yaşamın temel aracı olarak görüldüğüne işaret etmektedir. İstihdam boyutunda ise öğrencilerin yalnızca iş sahibi olmayı değil; güvenceli, sürekliliği olan ve ekonomik açıdan güvenli bir çalışma düzenini önemsedikleri anlaşılmaktadır. Evlilik ve aile, din ve toplum ile sağlık ve yaşam boyutlarının görece daha düşük ağırlıkta kalması, öğrencilerin önceliğinin eğitimden istihdama geçiş olduğunu düşündürmektedir. Fark analizleri, gelir durumu ve algılanan sosyo-ekonomik sınıfın iş ve eğitim boyutunda anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymuştur. Genel olarak sonuçlar, öğrencilerin beklentilerinin SKA 4 ve SKA 8 ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Gelecek beklentisi,
Sürdürülebilirlik,
Muhasebe
Öğrencileri

Makale türü:

Araştırma

Abstract

This study examines the future projections of the Accounting and Tax Practices Program at Kocaeli University within the framework of the Sustainable Development Goals, specifically SDG 4 (Quality Education) and SDG 8 (Decent Work and Economic Growth). Data were collected using a survey method with the Adolescent Future Expectations Scale (Tuncer,2011); descriptive statistics were used, alongside independent samples t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA). The findings indicate that future perceptions are primarily shaped by the development of education, employment, and economic security. The study suggests that expectations of reaching the targeted education level, having decent work, and being able to support oneself are achievable, and that education is considered a fundamental tool for sustainable living. Regarding employment, it is understood that they value not only having a job but also a secure, continuous, and economically stable work environment. The relatively lower weighting of marriage and family, religion and society, and health and life dimensions suggests that their priority is the transition from education to employment. Difference analyses reveal significant differences based on income level and perceived socioeconomic class regarding work and education. Overall, the results are aligned with SDG 4 and SDG 8.

Keywords:

Future expectations,
Sustainability,
Accounting Students

Paper type:

Research

Başvuru/Received: 25.01.2026 | Kabul/Accepted: 10.03.2026 , iThenticate benzerlik oranı/similarity report: %13

*Bu çalışma, ICSSMS-2025 – International Congress on Social Sciences & Management Studies kapsamında 19–21 Haziran 2025 tarihlerinde Andijan, Özbekistan’da bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Günce, N. (2026). Muhasebe öğrencilerinin gelecek beklentilerinin sürdürülebilir kalkınma perspektifinden incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği. *İşletme*, 7(1), 45-66. <https://doi.org/10.57116/isletme.1871636>

Giriş

Sürdürülebilirlik, günümüzde yalnızca çevresel sorunlara odaklanan dar bir yaklaşım olmaktan çıkmış; ekonomik istikrar, sosyal adalet, eğitim, istihdam ve yaşam kalitesini kapsayan çok boyutlu bir kalkınma anlayışı hâline gelmiştir (WCED, 1987: 41; Colantonio, 2009: 865). Bu bütüncül yaklaşım, bireylerin özellikle eğitim ve kariyer süreçlerinde aldıkları kararları doğrudan etkilemekte; gençlerin gelecek beklentilerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve vergi uygulamaları programında öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerini sürdürülebilir kalkınma perspektifi çerçevesinde incelemektir. Araştırmada veriler, Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği kullanılarak anket yoluyla toplanmış; elde edilen bulgular tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Genç bireyler, sürdürülebilir kalkınma sürecinin hem bugünkü hem de gelecekteki temel aktörleri olarak değerlendirilmektedir. Üniversite eğitimi sürecinde kazanılan bilgi, beceri ve değerler; gençlerin iş gücü piyasasına bakışlarını, aile yaşamına yönelik beklentilerini ve toplumsal sorumluluk algılarını biçimlendirmektedir (Diderichsen vd., 2011: 141; Speer vd., 2020: 415). Bu bağlamda gençlerin gelecek beklentilerinin incelenmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin toplumsal düzeyde nasıl karşılık bulduğunu anlamak açısından önem taşımaktadır.

Literatürde gençlerin gelecek beklentilerinin yalnızca gelir ve statü odaklı olmadığı; istikrarlı bir iş, kaliteli eğitim, sağlıklı yaşam ve güvenli bir sosyal çevre gibi unsurları da kapsadığı vurgulanmaktadır (Güleri, 1998: 55; Dursun vd., 2019: 122). Türkiye'de yapılan çalışmalar, üniversite öğrencilerinin özellikle eğitim yoluyla sürdürülebilir bir kariyer elde etmeyi ve ekonomik güvence sağlamayı öncelikli hedef olarak gördüklerini ortaya koymaktadır (Tuncer, 2011: 1266; Çimen & Dilmaç, 2022: 72).

Bu beklentiler, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle SKA 4: Nitelikli Eğitim ve SKA 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme, gençlerin eğitimden istihdama geçiş süreçlerini ve uzun vadeli yaşam planlarını destekleyen temel hedefler arasında yer almaktadır (United Nations, 2015: 20-22). OECD (2021) ve ILO (2022) raporları, gençlerin sürdürülebilir ve güvenceli istihdam beklentilerinin eğitim kalitesiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de üniversite gençliğinin gelecek algısı ve beklentileri çoğu zaman mezuniyet sonrası istihdam olasılığı etrafında şekillenmektedir (Mütevelliöğlu, Zambak, & Mert, 2010: 208). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına geçiş sürecinde iş deneyimi, belirsizlik, umutsuzluk ve kaygı gibi değişkenlerin beklentilerle birlikte ele alındığı; "iş bulma" temasının öne çıktığı görülmektedir (Dursun & Aytaç, 2012: 374). Benzer biçimde, öğrencilerin iş bulma sürecine ilişkin beklentilerinin geleceğe dair planlarını (ör. ekonomik güvence ve uzun vadeli öngörüler) belirgin biçimde etkilediği bulgulanmıştır (Yumurtacı, 2018: 234). Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler kaliteli eğitimi sürdürülebilir kalkınmanın temel bileşenlerinden biri olarak konumlandırmakta ve eğitimle refah/insana yakışır iş arasındaki bağı özellikle vurgulamaktadır (United Nations, 2019: 20-22). Bu bağlamda

bu çalışmanın giriş bölümünü takiben. sürdürülebilirlik kavramı, muhasebe ve vergi uygulamaları ile gençlerin gelecek beklentilerine yönelik literatür anlatılmaktadır. Araştırmanın amacı ve kapsamı anlatıldıktan sonra nicel veriler analiz edilerek bulgular ortaya konulmuştur.

1. Sürdürülebilirlik Kavramı, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları

Sürdürülebilirlik, yalnızca çevre politikalarını veya ekonomik sistemleri değil, aynı zamanda bireylerin yaşam tercihlerini ve kariyer planlamalarını da etkileyen bütüncül bir kalkınma anlayışıdır (WCED, 1987: 42; Bartelmus, 1994: 11). Sürdürülebilir kalkınma gündeminde eğitim, sosyoekonomik hareketlilik ve yoksulluktan çıkışın anahtar unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır (United Nations, 2019). Benzer şekilde yükseköğretimde sürdürülebilirlik odaklı müfredat vurgusu ve öğretim uygulamaları, öğrencilerin “sürdürülebilirlikle ilişkili kariyer beklentilerini” doğrudan (ve kısmen öz-yeterlik üzerinden dolayı) biçimde güçlendirebilmektedir (Yuan vd., 2024: 409). Bu noktada muhasebe eğitimi özelinde, program içeriklerinin yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik yetkinlikleriyle güncellenmesinin öğrencilerin mesleki hazırlığını güçlendirebileceği; yeşil yetkinliklerin eğitim çıktılarıyla ilişkilendirilmesinin alan yazında giderek daha görünür hâle geldiği vurgulanmaktadır (Ünkaya, Dursun, & Bozkurt, 2025)

Araştırmalar, gençlerin iş tercihlerini yalnızca ücret düzeyiyle değil; iş güvencesi, kazanç, beceri geliştirme fırsatları ve çalışma koşulları gibi “işin niteliği” unsurlarıyla birlikte değerlendirdiğini göstermektedir (OECD, 2017). İş kalitesi çerçeveleri, çalışma süresi/iş-yaşam dengesi ile istihdamın güvenliği-etigi ve iş güvencesi boyutlarının çalışan refahı açısından temel olduğunu vurgulamaktadır (Cazes vd., 2015; Eurofound ve ILO, 2019). Ayrıca işverenin topluma katkı ve sosyal sorumluluk uygulamaları, adayların işvereni daha cazip algılamasını anlamlı biçimde artırabilmektedir (Ersoy & Akşehirli, 2015: 509). Bu bulgular muhasebe ve vergi uygulamaları açısından değerlendirildiğinde, öğrencilerin “işin niteliği”ne dair beklentilerinin, ileride raporlama kalitesi, etik ilkelere uyum ve sürdürülebilirlik odaklı kurumsal uygulamalarla kesişen mesleki roller üzerinden şekillenebileceği düşünülebilir; nitekim muhasebe öğrencilerinin sürdürülebilirlik muhasebesi farkındalığına odaklanan çalışmalar bu kesişimi görünür kılmaktadır (Yalçın, Işık, Bilgin, Özkan, & Çay, 2024).

Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında gençler, çevre dostu uygulamaları benimseyen, karbon ayak izini azaltan ve yeşil ekonomi ilkelerine uygun şekilde faaliyet gösteren şirketlerde çalışmayı tercih etmektedir. Bu durum; yeşil meslekler, çevre mühendisliği, enerji verimliliği, geri dönüşüm ve sürdürülebilir üretim gibi alanlardaki kariyer fırsatlarına ilgiyi artırmaktadır (UNEP, 2019; Yoon vd., 2023: 2134). Muhasebe alanında yeşil muhasebe yaklaşımının öğrenci düzeyinde farkındalık ve bilgi boyutlarıyla ele alınması, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerinin muhasebe mesleki uygulamalarına nasıl taşınabileceğini tartışmaya açmakta ve eğitim–uygulama hattını güçlendirmektedir (Kaya & Ürgüp, 2025; Yaylalı, 2025).

Ekonomik sürdürülebilirlik ise gençlerin uzun vadede istikrarlı, güvenli ve verimli işlerde yer alma beklentileriyle ilgilidir. Teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilen, ekonomik krizlere karşı dayanıklı ve gelecek vadeden sektörler gençler için daha cazip hâle gelmektedir (OECD, 2021; Tekdemir ve Çakmakoglu, 2024: 150). Muhasebe ve raporlama ekosisteminde sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama gibi alanların büyümesi, öğrencilerin geleceğe dönük istihdam edilebilirlik beklentilerinde yeni yetkinlik alanlarını (raporlama standartları, ESG veri altyapısı, güvence süreçleri vb.) öne çıkarabilmektedir (Çetin, 2025).

Sosyal sürdürülebilirlik kapsamında gençler, sosyal adaleti gözeten, eşit fırsatlar sunan ve çeşitlilik–katılım ilkeleriyle hareket eden kurumlarda çalışmayı daha çekici bulmaktadır. Ayrıca topluma katkı sağlayan ve kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını benimseyen işverenler, aday çalışanlar tarafından daha fazla tercih edilebilmektedir (Colantonio, 2009: 868; Ersoy & Akşehirli, 2015: 508). Bu sosyal boyut, muhasebe mesleğinde etik, şeffaflık ve hesap verebilirlik beklentileriyle birleştiğinde; sürdürülebilirlik okuryazarlığının mesleki bir yeterlilik alanı olarak konumlanmasına zemin hazırlamaktadır (Yücel, 2024).

“Birleşmiş Milletler’in 2015’te kabul ettiği 2030 Gündemi kapsamındaki Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, eğitim ve istihdam politikaları için bir çerçeve sunduğundan gençlerin eğitim–işgücü piyasası geçişi ve kariyer planlamasıyla yakından ilişkilendirilebilir (United Nations, 2015). Özellikle Amaç 4 (nitelikli eğitim) ve Amaç 8 (insana yakışır iş ve ekonomik büyüme), gençlerin eğitim olanaklarına erişimi ve iş yaşamına entegrasyonu açısından kritik başlıklardır.”

Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen bu hedefler, gençlerin sürdürülebilir meslekler edinmeleri ve işgücü piyasasına adil biçimde katılmaları için stratejik yol haritaları sunmaktadır. Bu amaçlar, gençlerin hem kişisel gelişimlerini desteklemekte hem de sürdürülebilir toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmalarını sağlamaktadır (United Nations, 2015; Maragakis, 2017: 2).

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın 4. hedefi, herkes için kapsayıcı, eşitlikçi ve kaliteli eğitimin sağlanmasını ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesini amaçlamaktadır (United Nations, 2015). Bu hedef, yalnızca temel eğitime erişimi değil; bireylerin teknik, mesleki ve yükseköğretim dâhil olmak üzere tüm eğitim düzeylerinde kaliteli eğitime katılımını da kapsamaktadır (Bielefeldt, 2013: 4474; Stubbs & Schapper, 2011: 259). Kaliteli eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve yetkinlik kazanarak topluma katkıda bulunmalarını ve sürdürülebilir ekonomik sistemlerde aktif rol almalarını mümkün kılar. Bu kapsamda 4.1, 4.3, 4.5 ve 4.c alt hedefleri öne çıkmaktadır. Kaliteli eğitim, gençlerin çağın gerektirdiği dijital, yeşil ve sosyal becerilere sahip olmalarını sağlayarak istihdam edilebilirliklerini artırmakta ve onları sürdürülebilir mesleklere yönlendirmektedir (ILO, 2022; Zoller, 2012). Muhasebe eğitimi bağlamında bu hedefle uyumlu biçimde, yeşil muhasebe, sürdürülebilirlik muhasebesi, ESG raporlaması gibi yeşil yetkinliklerin ve sürdürülebilirlik temalı muhasebe içeriklerinin öğrenci çıktılarıyla ilişkilendirilmesi gerektiği; öğrencilerin konuya ilişkin algı ve bilgi düzeylerinin ölçülebildiği ve müfredata yönelik çıkarımlar üretilmediği görülmektedir (Kaya & Ürgüp, 2025; Yaylalı, 2025; Yalçın vd., 2024).

Amaç 8, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi, tam ve üretken istihdamı sağlamayı ve herkes için insana yakışır iş olanaklarını artırmayı hedeflemektedir (United Nations, 2015). Bu amaç, ekonomik büyümenin çevresel ve sosyal boyutlarla uyumlu şekilde gerçekleşmesini ve çalışanların temel haklarının korunmasını öngörmektedir. “İnsana yakışır iş” kavramı; adil ücret, güvenli çalışma koşulları, sosyal güvence, ayrımcılığın önlenmesi ve iş-yaşam dengesi gibi unsurları içermektedir (International Labour Organization [ILO], 2022). Bu kapsamda 8.3, 8.4, 8.6 ve 8.8 alt hedefleri öne çıkmaktadır. Günümüz gençleri yalnızca maaş odaklı değildir; aynı zamanda anlamlı, güvenli ve gelişim fırsatları sunan işler aramaktadır. Bu hedef, gençlerin sürdürülebilir istihdam olanaklarına erişimini artırarak sosyal katılımı ve ekonomik bağımsızlığı desteklemektedir (OECD, 2021; Yuan vd., 2024). Muhasebe ve vergi uygulamaları programları açısından Amaç 8’in “üretken istihdam” ve “insana yakışır iş” vurgusu; etik, şeffaflık, raporlama güvenilirliği ve sürdürülebilirlik okuryazarlığı gibi mesleki alanlarda yetkinlik geliştirilmesiyle örtüşmektedir (Gül, 2024; Yücel, 2024).

Günümüz ekonomik sistemlerinde sürdürülebilirlik yalnızca çevresel boyutlarla sınırlı değildir; aynı zamanda finansal sistemler, muhasebe uygulamaları ve vergi politikaları gibi yapısal alanlarda da köklü dönüşümleri zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, muhasebe ve vergi uygulamaları sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde stratejik araçlar olarak öne çıkmaktadır (Gray, 2010; Bahadır & Gürbüz, 2023: 134). Literatürde, bibliyometrik incelemelerde, yeşil muhasebe ve sürdürülebilirlik raporlaması temalarının yoğunlaştığını; bu yoğunlaşmanın eğitimde içerik güncelleme ve yetkinlik setlerini yeniden tanımlama ihtiyacını güçlendirdiğini göstermektedir (Çavmak & Hatunoğlu, 2025).

Sürdürülebilir finans, çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) kriterlerini yatırım kararlarına entegre eden finansal yaklaşımları kapsamaktadır. Bu yaklaşım, sermayenin yalnızca ekonomik getiri sağlamasını değil, aynı zamanda toplumsal refahı ve çevrenin korunmasını da teşvik etmektedir (OECD, 2020). Muhasebe uygulamaları, sürdürülebilirlik/ESG konularına ilişkin verilerin sistematik biçimde üretilmesi ve kurumsal raporlamaya entegre edilmesi açısından kritik bir altyapı sunmaktadır (Hopwood, vd., 2010: 3). Ayrıca ESG risklerinin şeffaf biçimde açıklanması ve raporlanması, yanlış/yanıltıcı sunum (greenwashing) riskini azaltmak açısından önemli görülmektedir (Lokuwaduge & De Silva, 2022: 150). Bu çerçevede sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama gündeminin muhasebe alanındaki akademik ve uygulamalı tartışmalarla ilişkilmesi, öğrencilerin mesleki beklentilerinde raporlama standartları ve sürdürülebilirlik bilgisine yönelik talebi artırabilen bir arka plan sunmaktadır (Çetin, 2025).

Yeşil muhasebe, çevresel maliyetlerin ve doğal kaynak tüketiminin muhasebe sistemine entegre edilmesini amaçlayan bir yaklaşımdır. Geleneksel muhasebe sistemleri çoğu zaman çevresel tahribatı ve doğal sermaye kayıplarını dikkate almazken, yeşil muhasebe bu eksikliği gidermek üzere geliştirilmiştir (Bartelmus, 1994: 11; Schaltegger & Burritt, 2010: 376). Bu sistem sayesinde işletmeler çevresel etkilerini daha şeffaf bir şekilde açıklayabilmekte; böylece hem düzenleyici

kurumların hem de kamuoyunun sürdürülebilirlik performansını değerlendirmesi kolaylaşmaktadır (Schaltegger & Burritt, 2010: 376; Stubbs & Schapper, 2011: 252). Öğrenci örneğinde yeşil muhasebeye yönelik algıların incelenmesi, bu yaklaşımın muhasebe bilgi sistemi ve mesleki kavrayışla nasıl ilişkilendirildiğini göstermesi bakımından eğitim boyutunu desteklemektedir (Yaylalı, 2025). Ayrıca üniversite öğrencilerinin yeşil muhasebe farkındalık ve bilgi düzeylerini ele alan bulgular, müfredat ve ders içeriği açısından ölçülebilir bir ihtiyaç alanına işaret edebilmektedir (Kaya & Ürgüp, 2025).

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan bilgilerin (çevresel, sosyal ve yönetim verilerinin) bir arada sunulduğu, kurumsal sürdürülebilirliği yansıtan yeni nesil bir raporlama formatıdır. Bu sistem, işletmelerin yalnızca finansal başarılarını değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmaya olan katkılarını da görünür kılmaktadır (International Integrated Reporting Council [IIRC], 2013; Bahadır & Gürbüz, 2023: 134). Türkiye’de Borsa İstanbul tarafından uygulamaya konulan Sürdürülebilirlik Endeksi, bu anlayışın önemli bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu raporlama yaklaşımının muhasebe alanındaki güncel tartışmalarla birlikte ele alınması, öğrencilerin sürdürülebilirlik muhasebesi farkındalığının “raporlama ve güvence” boyutlarıyla bütünleşik biçimde okunabilmesine olanak tanımaktadır (Yalçın vd., 2024; Çetin, 2025).

Vergi politikaları, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasında etkili bir kamu politikası aracıdır. Özellikle karbon vergileri, emisyon ticaret sistemleri, çevreye zarar veren faaliyetlerin vergilendirilmesi ve sürdürülebilir yatırımlara yönelik vergi teşvikleri bu alanın temel unsurlarını oluşturmaktadır (OECD, 2011; UNEP, 2015).

Sürdürülebilir vergi politikaları sayesinde kirleten öder ilkesi uygulanarak çevreye zarar veren faaliyetler caydırılabilmekte, yeşil yatırımlar teşvik edilerek özel sektörün sürdürülebilir dönüşümü desteklenmekte ve sosyal adalet güçlendirilerek dezavantajlı grupların kamu hizmetlerine erişimi artırılabilir (UNEP, 2015; Balkaya vd., 2022: 230). Bu bağlamda Türkiye’de uygulanan çevre vergileri, geri kazanım katkı payları ve motorlu taşıtlar vergisi gibi düzenlemeler, çevresel sürdürülebilirliğin desteklenmesine yönelik mali araçlar arasında yer almaktadır (OECD, 2011).

2. Gençlerin Gelecek Beklentileri

Küresel ekonomik ve teknolojik dönüşüm süreci, genç bireylerin gelecek planlarını hem fırsatlar hem de belirsizlikler açısından yeniden şekillendirmektedir. Gençlerin iş gücü piyasasına yönelik beklentileri; istihdam güvencesi, girişimcilik potansiyeli ve sürdürülebilir kariyer yollarına yönelimleri tarafından belirlenmektedir (ILO, 2022). Türkiye’de yapılan çalışmalar da gençlerin gelecek beklentilerinin eğitim düzeyi, çalışma koşulları ve toplumsal değişimlerden doğrudan etkilendiğini ortaya koymaktadır (Tuncer, 2011: 1268). Bu yaklaşımı destekler biçimde, üniversite öğrencilerinin gelecek beklentilerinin eğitim alanına ve algılanan fırsat yapısına göre farklılaşabildiği; beklentilerin çoğu örnekte istihdam odağıyla kesiştiği görülmektedir (Davras & Alili, 2019). Benzer şekilde kariyer planlaması bağlamında

yürütülen araştırmalar, öğrencilerin gelecek beklentilerinin kariyer kararlarını ve planlama davranışlarını etkileyebilen bir değişken olarak ele alınabileceğini vurgulamaktadır (Arık & Seyhan, 2016).

Giderek artan biçimde gençler, esnek çalışma koşulları, dijital beceri gerektiren meslekler ve insana yakışır iş standartlarını önceliklendirmektedir. COVID-19 sonrası dönemde uzaktan çalışmanın yaygınlaşması, gençlerin karar verme süreçlerinde iş-yaşam dengesi ve mekândan bağımsız verimlilik gibi kriterleri ön plana çıkarmıştır (OECD, 2021). Bu durum, gençlerin yalnızca gelir düzeyine değil, aynı zamanda çalışma ortamının niteliğine ve yaşam kalitesine de önem verdiklerini göstermektedir. Z kuşağı odağındaki güncel bulgular, kariyer beklentilerinin “esneklik, anlamlı iş, gelişim fırsatları ve çalışma koşullarının niteliği” gibi unsurlarla birlikte tartışıldığını göstermektedir (Boynukısa, Karagül, & Işiker, 2024; Ateş & Kaya, 2021). Türkiye’de gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin erken dönem çalışmalardan biri olan Güleri’nin (1998) araştırması, üniversiteli ve işçi gençlerin geleceğe dair önceliklerini ortaya koymaktadır. Söz konusu çalışmada, üniversite öğrencilerinin önemli bir bölümünün iyi bir iş sahibi olma arzusunu öncelikli bir beklenti olarak ifade ettiği; bunun yanında sıcak ve güvene dayalı sosyal ilişkilerin de gençler açısından önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir. Bu bulgu, gençlerin gelecek planlarını yalnızca kariyer hedefleri üzerinden değil, aynı zamanda sosyal ilişkiler ve duygusal ihtiyaçlar çerçevesinde de şekillendirdiklerini göstermektedir (Güleri, 1998). Güncel çalışmalarda gelecek beklentisinin tek boyutlu bir istihdam hedefi gibi değil; bireyin yaşam kalitesi, sosyal çevre ve iyi oluş bileşenleriyle birlikte değerlendirilebilen çok boyutlu bir yapı olduğunu işaret etmektedir (Tuncer & Tanaş, 2020).

Gençlerin gelecek beklentilerinin şekillenmesinde bireysel değerlerin de önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Çimen ve Dilmaç (2022), üniversite öğrencilerinin sahip oldukları değerler ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve değer düzeyindeki artışın, geleceğe yönelik beklentileri olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, gençlerin benimsedikleri değerlerin ve inanç sistemlerinin, geleceğe dair daha umutlu ve olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine katkı sağladığını göstermektedir. Bu çerçevede, kişilik özellikleri gibi bireysel farklılıkların da beklenti yapısıyla ilişkilendirilebildiği; gelecek beklentilerinin bireysel psikososyal dinamiklerle birlikte ele alınmasının daha açıklayıcı olacağı belirtilmektedir (Derelioğlu, 2023).

Psikolojik boyut açısından bakıldığında, gelecek beklentilerinin gençlerin ruhsal iyi oluşlarıyla yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Çalışkan ve Dilmaç (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ergenlerin geleceğe ilişkin beklentileri ile umut düzeyleri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Araştırma bulguları, geleceğe dair olumlu beklentilere sahip olmanın gençlerin psikolojik iyi oluşlarını desteklediğini, bu sürecin aynı zamanda toplumsal ve çevresel faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca gelecek beklentilerinin belirleyicilerini ele alan çalışmalarda ekonomik/yaşam koşulları ve bireysel algıların beklenti düzeyleri üzerinde etkili olabildiği; dolayısıyla beklentilerin dış çevre koşullarıyla birlikte okunması gerektiği vurgulanmaktadır (Yücel & Buz, 2023).

Benzer şekilde Dursun ve arkadaşları (2019), ergenlik dönemindeki bireylerin gelecek beklentilerini psikolojik semptomlar ve akademik başarı bağlamında ele almıştır. Çalışmada, gelecek beklentilerinin bireyin gelişim sürecinde önemli bir belirleyici olduğu ve akademik başarı düzeyiyle anlamlı ilişkiler gösterdiği vurgulanmıştır. Bu bulgular, eğitim sürecinin gençlerin gelecek algılarının şekillenmesinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu ilişkiyi destekler şekilde, gelecek beklentileri ile akademik değişkenler arasındaki bağın farklı örneklerde de tartışıldığı; beklenti düzeyinin eğitim sürecindeki performans ve yönelimlerle birlikte ele alınabildiği görülmektedir (Tuncer & Tanaş, 2020).

Gençlerin gelecek beklentileri, yalnızca eğitim süreciyle değil, aynı zamanda çalışma yaşamı deneyimleriyle de yakından ilişkilidir. Aydemir ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada, çalışan yükseköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların gelecek beklentileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, işgücü piyasasının talepleri doğrultusunda yetkinliklerini geliştiren öğrencilerin hem kendilerine olan güvenlerinin arttığını hem de gelecekte iş bulma beklentilerinin daha olumlu hâle geldiğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, gençlerin gelecek beklentilerinin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu; ekonomik koşullar, eğitim olanakları, bireysel değerler, psikolojik iyi oluş ve çalışma yaşamı deneyimleri gibi pek çok faktörün bu beklentilerin şekillenmesinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda gençlerin sürdürülebilir kariyer planları geliştirebilmeleri için eğitim sisteminin, çalışma koşullarının ve sosyal destek mekanizmalarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması büyük önem taşımaktadır. Özellikle üniversite öğrencileri örneğinde gelecek beklentileri çalışmalarının, beklenti yapısının hem kariyer planlaması hem de istihdam piyasası algılarıyla birlikte okunmasının daha güçlü açıklamalar üretebileceğini göstermesi, bu bölümün kuramsal çerçevesini desteklemektedir (Davras & Alili, 2019; Arık & Seyhan, 2016).

3. Araştırma

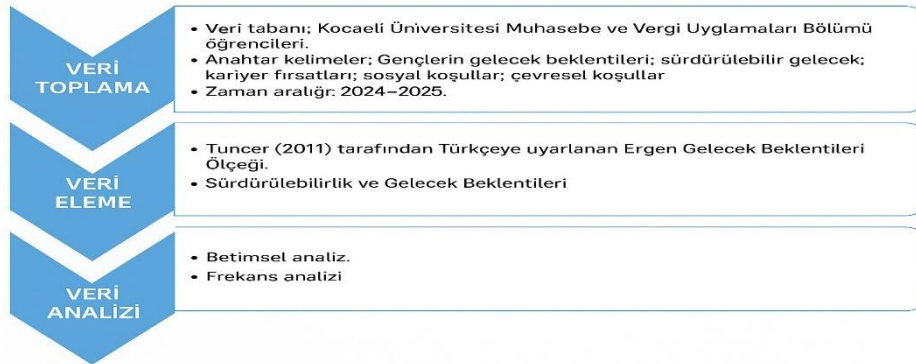
3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu başlık kapsamında araştırmanın amacı ve kapsamı, veri toplama ve analiz yöntemleri, verilerin geçerliliği ve güvenilirliği ile araştırma soruları ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, Kocaeli Üniversitesi Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin gelecek beklentilerini, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) çerçevesinde ve özellikle Amaç 4 (Nitelikli Eğitim) ile Amaç 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) bağlamında incelemektir. Araştırma örnelemi, Kocaeli Üniversitesi Muhasebe ve Vergi Uygulama Bölümü öğrencilerinden işletmede mesleki eğitim (İME), uzun dönem staj yapan öğrencilerle sınırlandırılmıştır.¹

¹ Çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş; 09.09.2025 tarihli ve 2025/11 sayılı toplantıda alınan 9 sıra numaralı karar ile bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından uygun bulunmuştur.

İME uygulamasının Meslek Yüksekokullarının sosyal programları içinde erken dönemde hayata geçirilmesi, öğrencilerin iş yaşamına mümkün olduğunca erken aşamada temas etmelerini sağlayarak eğitim–istihdam geçişini yerinde deneyimlemelerine imkân tanımaktadır. Öğrencilerin mesleki gerçeklik algısını güçlendirmesi ve kariyer planlarına ilişkin değerlendirmelerini somutlaştırması beklenmektedir. Dolayısıyla araştırma, iş ortamında edinilen deneyimlerin öğrencilerin eğitim–istihdam geçişine yönelik algılarını ve geleceğe ilişkin beklenti düzeylerini nasıl şekillendirdiğini daha sağlıklı biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın kapsamı, Kocaeli Üniversitesi Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı'nda öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Çalışmada öğrencilerin eğitim ve istihdam odaklı gelecek beklentileri sürdürülebilir kalkınma perspektifiyle ele alınmıştır. Verilerin toplanmasında, Tuncer (2011: 1273) tarafından Türkçeye uyarlanan Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama süreci Tablo 1'de gösterilmiştir. Anket formu temelde iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların gelecek beklentilerini dört boyutta belirlemeye yönelik ifadeler bulunmaktadır: İş ve Eğitim, Evlilik ve Aile, Din ve Toplum, Sağlık ve Yaşam. Bu ifadeler, 5'li Likert ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmada toplam 106 geçerli dönüş elde edilmiştir. Çalışmada demografik değişkenlere ilişkin bulguların ortaya konulmasında tanımlayıcı istatistikler ve frekans analizlerinden yararlanılmış; demografik değişkenlere göre algılar arasındaki farkların belirlenmesinde bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Şekil 1. Araştırma Tasarımı

Araştırmada kullanılan ve katılımcıların gelecek beklentilerini ölçmeye yönelik olarak kullanılan 25 maddelik ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach's Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,935 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ve maddeler arasında güçlü bir iç tutarlılık bulunduğunu göstermektedir. Gençlerin gelecek beklentileri ile sürdürülebilirlik kavramı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın temel araştırma sorusu: "Gençlerin gelecek beklentilerinde sürdürülebilir yaşam tarzına yönelik bakış açıları nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Temel araştırma sorusunu destekleyen alt araştırma soruları (AS) ise aşağıdaki gibidir:

AS1: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentilerinde iş ve eğitim konusundaki bakış açıları nelerdir?

AS2: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentilerinde evlilik ve aile konusundaki bakış açıları nelerdir?

AS3: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentilerinde din ve toplum konusundaki bakış açıları nelerdir?

AS4: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentilerinde sağlık ve yaşam konusundaki bakış açıları nelerdir?

AS5: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentilerinde Amaç 4: Nitelikli Eğitim ve Amaç 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme açısından bakış açıları nelerdir?

3.2. Analiz ve Bulgular

Bu bölümde, araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, katılımcıların demografik özellikleri ile gelecek beklentilerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve fark analizleri çerçevesinde sunulmuştur.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular; Araştırmaya toplam 106 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %74,5'i 18–21 yaş aralığında, %71,7'si kadın ve %84,0'ı Marmara Bölgesi'nde ikamet etmektedir. Ailelerin gelir düzeyine bakıldığında, katılımcıların %78,3'ünün orta gelir grubunda yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin %92,5'i şehir merkezinde yaşamaktadır. Katılımcıların %67,0'si kendisini orta sosyo-ekonomik sınıfa ait olarak tanımlamıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler

Değişken	Kategori	n	%
Yaş	18–21 yaş	79	74,5
	22–25 yaş	21	19,8
	26 ve üzeri	6	5,7
Cinsiyet	Kadın	76	71,7
	Erkek	29	27,4
	Belirtmek istemiyorum	1	0,9
Ailenin Yaşadığı Bölge	Marmara	89	84,0
	Karadeniz	5	4,7
	İç Anadolu	5	4,7
	Ege	3	2,8
	Doğu Anadolu	2	1,9
	Akdeniz	1	0,9
	Güneydoğu Anadolu	1	0,9
Ailenin Gelir Düzeyi	Düşük gelir	13	12,3
	Orta gelir	83	78,3
	Yüksek gelir	7	6,6
	Bilmiyorum	3	2,8
Yerleşim Yeri	Şehir	98	92,5
	Kırsal alan	8	7,5

Algılanan Sosyo-ekonomik Sınıf	Alt sınıf	17	16,0
	Orta sınıf	71	67,0
	Üst sınıf	7	6,6
	Kararsız	11	10,4

Katılımcıların gelecek beklentilerine ilişkin görüşleri; iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum ile sağlık ve yaşam olmak üzere dört alt boyutta incelenmiştir.

İş ve Eğitim Boyutuna İlişkin Bulgular; İş ve eğitim boyutunda “Her zaman geçimimi sağlayabileceğim” ($\bar{x}=4,01$), “Hayatta başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım” ($\bar{x}=3,94$) ve “Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım” ($\bar{x}=3,92$) ifadelerinin en yüksek ortalamalara sahip olması, katılımcıların gelecek algısında öz-yeterlik ve hedef odaklı bir iyimserliğin baskın olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, özellikle beliren yetişkinlik döneminde bireylerin gelecek kurgularını çoğunlukla eğitim ve mesleki yaşam ekseninde şekillendirdiğini vurgulayan yaklaşımlarla uyumludur (Horváth & Nováky, 2016). Buna karşılık “Kazandığım para benim ve hayat arkadaşım için yeterli olacak” ifadesinin ortalamasının görece daha düşük kalması ($\bar{x}=3,50$), genel başarı ve istihdam umudunun gelir yeterliliği gibi daha somut ekonomik çıktılarda temkinli bir iyimserliğe dönüştüğünü göstermektedir. Literatürde de kariyer ve gelecek iyimserliğinin, hedef belirleme ve uyumlanma süreçlerine katkı sunsa bile, ekonomik koşullara ilişkin belirsizliklerin bireylerin gelir odaklı beklentilerinin daha temkinli olduğu belirtilmektedir (Eva vd., 2020).

Tablo 2. Gençlerin Gelecek Beklentilerinde İş ve Eğitime İlişkin Görüşleri

İfadeler	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)	Ortalama (\bar{x})
Hayatta başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım	1,9	5,7	19,8	41,5	31,1	3,94
İstediğim şeyleri satın alabileceğim	4,7	8,5	25,5	39,6	21,7	3,65
İyi bir işe gireceğim	3,8	1,9	31,1	41,5	21,7	3,75
Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım	2,8	4,7	18,9	45,3	28,3	3,92
Keyif alacağım bir iş bulacağım	3,8	5,7	25,5	35,8	29,2	3,81
Kalıcı bir işe sahip olacağım	3,8	4,7	24,5	38,7	28,3	3,83
Her zaman geçimimi sağlayabileceğim	1,9	2,8	19,8	42,5	33,0	4,01
Kendimi güvende hissedeceğim	9,4	11,3	15,1	32,1	32,1	3,66
Kazandığım para benim ve hayat arkadaşım için yeterli olacak	10,4	11,3	19,8	34,9	23,6	3,50
İşim, kendimle gurur duymamı sağlayacak fırsatlar sunacak	2,8	5,7	22,6	39,6	29,2	3,87

Evlilik ve Aile Boyutuna İlişkin Bulgularda; Katılımcıların evlilik ve aileye yönelik gelecek beklentilerinde “Çocuğuma güvenli bir ortam sağlayacağım” ifadesinin en yüksek ortalamaya sahip olması ($\bar{x}=4,16$), aile yaşamına ilişkin beklentilerin merkezinde “çocuğun iyilik hâli ve güvenliği” temasının yer aldığını göstermektedir. Bu durum, bekâr gençlerin evlilikten beklentilerini “huzurlu ve güvenli bir ortam” ve “çocuk sahibi olma” gibi temalar üzerinden tanımlayabildiğini ortaya koyan bulgularla örtüşmektedir (Keldal, 2021). Buna karşılık “25 yaşından önce evli olacağım” ifadesinin en düşük ortalama kalması ($\bar{x}=2,44$), evliliğin zamanlamasına

ilişkin beklentilerin daha temkinli kurulduğunu ve evliliğin daha ileri yaşlara ötelenebildiğini düşündürmektedir. Literatürde evlilik kararının yalnızca “evlenme” hedefiyle değil; ilişkiyi sürdürme, rol beklentileri ve aile düzenini kurma gibi daha geniş bir çerçevede ele alınabildiği; evlilik rol beklentileri ve ilişki dinamiklerinin evlilik sürecinde belirleyici olabildiği vurgulanmaktadır (Helvacıoğlu & Eliüşük Bülbül, 2022). Bu çerçeveden bakıldığında, bulgularınız katılımcıların aileye dair “sorumluluk ve güvenlik” odaklı güçlü bir beklenti taşıdığını; ancak evliliği erken yaşta gerçekleştirmeyle ilişkin beklentinin daha düşük kaldığını göstermektedir.

Tablo 3. Gençlerin Evlilik ve Aileye Yönelik Gelecek Beklentileri

İfadeler	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)	Ortalama (x)
Evleneceğim	10,4	2,8	30,2	34,0	22,6	3,56
Çocuk sahibi olacağım	11,3	7,5	34,0	28,3	18,9	3,36
25 yaşından önce evli olacağım	26,4	24,5	34,9	6,6	7,5	2,44
Evliliğim her zaman sürecek	10,4	2,8	27,4	34,9	24,5	3,60
Çocuğum her zaman barış içinde yaşayacak	6,6	5,7	29,2	21,7	36,8	3,76
Çocuğum uzun bir ömre sahip olacak	7,5	4,7	30,2	33,0	24,5	3,62
Çocuğuma güvenli bir ortam sağlayacağım	5,7	0,9	12,3	34,0	47,2	4,16

Din ve Toplum Boyutuna İlişkin Bulgularda; Din ve toplum boyutunda “Toplumumda lider olacağım” ifadesinin ortalamasının 3,50 olması, katılımcıların kendilerini toplumsal düzeyde etkili/öncü bir konumda görmeye yönelik beklentilerinin tamamen düşük olmadığını; ancak güçlü bir kesinlikten ziyade daha “orta düzey” bir yönelim taşıdığını düşündürmektedir. Gençlerin lider figürleriyle ilişki kurma ve liderlikten beklentiler geliştirme biçimlerinin, özellikle toplumsal katılım ve kolektif hedeflerle bağlantılı olabildiği vurgulanmaktadır (Özkaya & Onay, 2018). Buna karşılık “Dini etkinliklere katılacağım” ifadesinin ortalamasının 3,16’da kalması, dini yaşantının gelecekte tamamen dışlanmadığını; ancak etkinliklere katılımın daha sınırlı/temkinli bir düzeyde beklendiğini göstermektedir. Bu durum, dindarlığın gençlerin gelecek beklentileriyle ilişkisinin çoğu zaman “doğrudan etkinlik katılımı”ndan çok, umut ve psikolojik kaynaklar üzerinden şekillenebildiğini belirten bulgularla birlikte değerlendirilebilir (Temiz, 2025). Ayrıca dini eğitim bağlamındaki öğrenci örneklemelerinde gelecek beklentilerinin, memnuniyet ve kişisel gelişim değerlendirmeleriyle birlikte ele alınabildiği; dolayısıyla din alanında bile beklentilerin çok boyutlu dinamiklerle açıklanabildiği görülmektedir (Ay, 2020).

Tablo 4. Gençlerin Sosyal ve Dini Katılıma Yönelik Beklentileri

İfadeler	1	2	3	4	5	Ortalama (x)
Düzenli olarak toplumsal ve dini etkinliklere katılacağım	6,6	11,3	38,7	26,4	17,0	3,36
Dini etkinliklere katılacağım	11,3	14,2	35,8	24,5	14,2	3,16
Toplumumda lider olacağım	5,7	6,6	40,6	26,4	20,8	3,50

Demografik Değişkenlere Göre Fark Analizlerinde; Katılımcıların gelecek beklentilerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, kadın ve erkek katılımcılar arasında gelecek beklentileri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > 0,05$).

Katılımcıların gelir durumu ve algılanan sosyo-ekonomik sınıflarına göre gelecek beklentisi alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, iş ve eğitim ile din ve toplum alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Evlilik ve aile ile sağlık ve yaşam alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). İlgili analiz sonuçları Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Gelecek Beklentilerine İlişkin Görüş Farklılıkları

Grup	N	Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma	sd	t	p
Kadın	76	3,76	0,80	103	0,052	0,959
Erkek	29	3,74	0,96			

($p > 0,05$)

Tablo 6. Gelir Durumuna Göre Gelecek Beklentisi Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (SS)	sd	Kareler Ort. (MS)	F	p
İş ve Eğitim	Gruplar Arası	4,215	3	1,405	3,52	0,016*
	Gruplar İçi	40,731	103	0,399		
	Toplam	44,946	106			
Evlilik ve Aile	Gruplar Arası	2,118	3	0,706	1,75	0,158
	Gruplar İçi	41,125	103	0,403		
	Toplam	43,243	106			
Din ve Toplum	Gruplar Arası	3,684	3	1,228	3,39	0,019*
	Gruplar İçi	36,931	103	0,362		
	Toplam	40,615	106			
Sağlık ve Yaşam	Gruplar Arası	0,912	3	0,304	0,47	0,702
	Gruplar İçi	66,013	103	0,647		
	Toplam	66,925	106			

($p > 0,05$)

Tablo 7. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Gelecek Beklentisi Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (SS)	sd	Kareler Ort. (MS)	F	p
İş ve Eğitim	Gruplar Arası	3,842	3	1,281	3,39	0,019*
	Gruplar İçi	38,512	103	0,378		
	Toplam	42,354	106			
Evlilik ve Aile	Gruplar Arası	3,211	3	1,070	3,04	0,031*
	Gruplar İçi	35,912	103	0,352		

	Toplam	39,123	106			
Din ve Toplum	Gruplar Arası	1,154	3	0,385	1,29	0,279
	Gruplar İçi	30,451	103	0,298		
	Toplam	31,605	106			
Sağlık ve Yaşam	Gruplar Arası	2,964	3	0,988	3,00	0,032*
	Gruplar İçi	33,612	103	0,329		
	Toplam	36,576	106			

(p> 0,05)

Tablo 8. Yerleşim Yerine Göre Gelecek Beklentisi Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (SS)	sd	Kareler Ort. (MS)	F	p
İş ve Eğitim	Gruplar Arası	2,976	3	0,992	2,68	0,051
	Gruplar İçi	37,728	103	0,370		
	Toplam	40,704	106			
Evlilik ve Aile	Gruplar Arası	1,684	3	0,561	1,59	0,196
	Gruplar İçi	36,015	103	0,353		
	Toplam	37,699	106			
Din ve Toplum	Gruplar Arası	3,245	3	1,082	3,06	0,031*
	Gruplar İçi	36,089	103	0,354		
	Toplam	39,334	106			
Sağlık ve Yaşam	Gruplar Arası	1,214	3	0,405	1,18	0,322
	Gruplar İçi	35,002	103	0,343		
	Toplam	36,216	106			

(p> 0,05)

Tablo 9. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Gelecek Beklentisi Alt Boyutlarında Post-hoc (Tukey HSD) Özet Sonuçları

Alt Boyut	Anlamli Karşılaştırma	Ortalama Farkı	p
İş ve Eğitim	Alt sınıf – Üst sınıf	–	0,006*
Evlilik ve Aile	Anlamli ikili fark yok	–	>0,05
Din ve Toplum	Anlamli ikili fark yok	–	>0,05
Sağlık ve Yaşam	Anlamli ikili fark yok	–	>0,05

Post-hoc analizler Tukey HSD testi ile yapılmıştır. *p<0,05 anlamlılık düzeyini göstermektedir. Yalnızca İş ve Eğitim alt boyutunda Alt sınıf-Üst sınıf karşılaştırması anlamlı bulunmuştur; diğer tüm ikili karşılaştırmalar anlamsızdır (p>0,05).

ANOVA sonuçlarının pratik önemini değerlendirmek amacıyla etki büyüklüğü η^2 hesaplanmıştır ($\eta^2 = SS_{\text{gruplar arası}} / SS_{\text{toplam}}$). Gelir durumuna göre İş ve Eğitim ($\eta^2=0,094$) ve Din ve Toplum ($\eta^2=0,091$) alt boyutlarında orta; Evlilik ve Aile ($\eta^2=0,049$) ile Sağlık ve Yaşam ($\eta^2=0,014$) alt boyutlarında küçük düzeyde etki büyüklüğü elde edilmiştir. Sosyo-ekonomik duruma göre İş ve Eğitim ($\eta^2=0,091$), Evlilik ve Aile ($\eta^2=0,082$) ve Sağlık ve Yaşam ($\eta^2=0,081$) alt boyutlarında orta; Din ve Toplumda ($\eta^2=0,037$) küçük düzeyde etki büyüklüğü gözlenmiştir. Yerleşim yerine göre ise İş ve Eğitim ($\eta^2=0,073$) ve Din ve Toplum ($\eta^2=0,082$) alt boyutlarında orta; Evlilik ve Aile

($\eta^2=0,045$) ile Sağlık ve Yaşam ($\eta^2=0,034$) alt boyutlarında küçük düzeyde etki büyüklüğü saptanmıştır.

Gençlerin gelecek beklentileri ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) arasındaki ilişkiler; bu çalışmada, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) odağında alt hedef (target) düzeyinde ele alınmıştır. SKA yaklaşımının amaçları operasyonel alt hedeflere ayrıştırması, ölçek bulgularının yalnız “genel amaç” düzeyinde yorumlanmasını önleyerek ampirik göstergeler ile kavramsal çerçeve arasında daha tutarlı bir bağ kurulmasına imkân tanımaktadır (United Nations, 2015). Bu doğrultuda, gelecek beklentileri ölçeğinde eğitim ve istihdam odaklı beklentileri yansıtan ifadeler esas alınmış ve her bir ifade, içerdiği anlam alanına göre SKA alt hedefleriyle eşleştirilmiştir. Eşleştirme mantığı üç kurala dayandırılmıştır: eğitime erişim ve eğitim düzeyinde ilerleme vurgusu içeren ifadeler, teknik/mesleki ve yükseköğretime erişimi hedefleyen SKA 4.3 ile; istihdam, işe giriş ve gelir sürekliliği vurgusu içeren ifadeler, tam ve üretken istihdam ile insana yakışır işi odağa alan SKA 8.5 ile; işin niteliği, güvenlik, çalışma koşulları ve çalışan refahına dolaylı gönderme içeren ifadeler ise çalışma hakları ve güvenli çalışma ortamını kapsayan SKA 8.8 ile tamamlayıcı düzeyde ilişkilendirilmiştir (United Nations, 2015; Eurofound & International Labour Organization, 2019; Cazes vd., 2015). Ölçek doğrudan “sürdürülebilirlik okuryazarlığı” ölçmüyor olsa da, eğitim ve istihdam beklentilerinin SKA sistematiğine bağlanması, SKA’ların yaşam boyu öğrenme–istihdam–refah hattında kurduğu politika mantığıyla uyumludur (United Nations, 2015; OECD, 2017; OECD, 2021). Ayrıca “insana yakışır iş” kavramının yalnız istihdam yaratımından ibaret olmayıp üretken istihdamın güvenlik, eşitlik ve insan onuru koşullarında sağlanmasını vurgulaması, özellikle gelir sürekliliği ve istihdam güvencesi içeren beklentilerin SKA 8.5–8.8 ekseninde birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir (International Labour Organization, 2022; Eurofound & International Labour Organization, 2019).

Bu çerçevede, iş ve eğitim alt boyutundaki “Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım” ifadesinin ortalamasının 3,92 olması, katılımcıların eğitim düzeyinde ilerleme ve hedefledikleri eğitime erişim konusunda güçlü bir beklenti taşıdıklarını göstermektedir. İfade, herkes için uygun maliyetli ve kaliteli teknik/mesleki/yükseköğretime eşit erişimi vurgulayan SKA 4.3 ile doğrudan örtüşmektedir (United Nations, 2015). Aynı alt boyutta yer alan “İyi bir işe gireceğim” ($\bar{x} = 3,75$) ve “Her zaman geçimimi sağlayabileceğim” ($\bar{x} = 4,01$) ifadeleri ise istihdam ve gelir sürekliliğine yüksek önem atfedildiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, gençler dâhil herkes için tam ve üretken istihdam ile insana yakışır iş hedefini içeren SKA 8.5 ile doğrudan ilişkilidir (United Nations, 2015). Buna ek olarak, “geçimi sağlayabilme” vurgusu insana yakışır işin yalnız işe erişim değil; güvenceli istihdam, çalışma koşullarının niteliği ve korunma boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini ima ettiğinden, SKA 8.8 ile tamamlayıcı bağ kurulması uygun görülmüştür (Eurofound & International Labour Organization, 2019; Cazes vd., 2015). Genel olarak bulgular, katılımcıların gelecek beklentilerinin ağırlıklı olarak eğitim yoluyla istihdam edilebilirlik kazanma ve ekonomik güvence sağlama ekseninde şekillendiğini

göstermekte; bu desen, SKA 4.3 ile SKA 8.5 arasında kurulan “eğitim-işgücü piyasası geçişi-refah” mantığıyla tutarlı bir görünüm sunmaktadır (United Nations, 2015; OECD, 2021). Bu kapsamda, katılımcıların gelecek beklentileri ile SKA 4 ve SKA 8 alt hedefleri arasındaki ilişkiler Tablo 9’da özetlenmiştir.

Tablo 10. Gençlerin Gelecek Beklentilerinin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ile İlişkilendirilmesi

Alt Boyut	İlgili ifade	Ortalama (x)	İlişkili SKA (Alt hedef)	Açıklama
İş ve Eğitim	Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım	3,92	SKA 4.3	Yükseköğretim/mesleki eğitime erişim ve eğitimde ilerleme beklentisi
İş ve Eğitim	İyi bir işe gireceğim	3,75	SKA 8.5	Tam ve üretken istihdama erişim; insana yakışır iş beklentisi
İş ve Eğitim	Her zaman geçimimi sağlayabileceğim	4,01	SKA 8.5 (birincil) + SKA 8.8 (tamamlayıcı)	Gelir sürekliliği beklentisi; istihdamın korunma ve güvenli çalışma boyutlarıyla uyum
Evlilik ve Aile	Çocuğuma güvenli bir ortam sağlayacağım	4,16	SKA 8.5 (birincil)	İstikrarlı istihdam ve gelir üzerinden aile refahını sürdürme beklentisi
Evlilik ve Aile	Evliliğim her zaman sürecek	3,60	SKA 8.5 (dolaylı)	Ekonomik istikrarın aile yaşamındaki süreklilik algısını desteklemesi (dolaylı ilişki)
Din ve Toplum	Toplumumda lider olacağım	3,50	SKA 4.3 (birincil)	Eğitimle güçlenen bireysel kapasite ve toplumsal rol üstlenme beklentisi
Din ve Toplum	Toplumsal etkinliklere katılacağım	3,36	SKA 4.3 (dolaylı)	Eğitim yoluyla sosyal katılım ve toplumsal kapasite gelişimi (dolaylı ilişki)
Sağlık ve Yaşam	Spor yapacağım	3,91	SKA 8.8 (tamamlayıcı)	Üretken işgücünü destekleyen sağlıklı yaşam beklentisi (çalışma yaşamı niteliğiyle ilişkili)
Sağlık ve Yaşam	Sağlığım iyi olacak	3,70	SKA 8.8 (tamamlayıcı)	Üretken ve sürdürülebilir işgücü için fiziksel iyilik hâlinin destekleyici rolü

4. Sonuç

Bu çalışma, Kocaeli Üniversitesi Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin gelecek beklentilerini Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının 4. hedefi (Nitelikli Eğitim) ve 8. hedefi (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) çerçevesinde incelemiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin gelecek algılarının büyük ölçüde eğitim, istihdam ve ekonomik güvence ekseninde şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin iş ve eğitim boyutuna ilişkin beklentilerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Özellikle hedeflenen eğitim düzeyine ulaşma, kalıcı ve istikrarlı bir işte çalışma ile kendi geçimini sağlayabilme beklentilerinin öne çıkması, eğitimin sürdürülebilir bir yaşamın temel aracı olarak

algılandığını göstermektedir. Bu bulgular, kapsayıcı ve kaliteli eğitime erişimi vurgulayan SKA 4: Nitelikli Eğitim hedefiyle doğrudan örtüşmektedir. Öğrencilerin eğitime atfettikleri bu önem, nitelikli eğitimin bireylerin istihdam edilebilirliğini artırarak uzun vadeli ekonomik güvence sağladığı yönündeki yaklaşımları desteklemektedir.

İstihdama ve ekonomik güvenceye ilişkin beklentiler incelendiğinde, öğrencilerin güvenceli bir işte çalışma, yeterli gelir elde etme ve ekonomik istikrar sağlama beklentilerinin belirgin olduğu görülmektedir. Bu durum, gençlerin gelecek tasavvurlarında SKA 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme hedefinin merkezi bir konumda yer aldığını göstermektedir. Bulgular, öğrencilerin yalnızca bir işe sahip olmayı değil, aynı zamanda sürdürülebilir, kalıcı ve ekonomik açıdan güvenli bir istihdam yapısını önemsediklerini ortaya koymaktadır.

Evlilik ve aile, din ve toplum ile sağlık ve yaşam boyutlarına ilişkin elde edilen bulgular, bu alanların öğrencilerin gelecek beklentilerinde eğitim ve istihdam beklentilerine kıyasla daha sınırlı bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin öncelikle eğitimlerini tamamlamaya ve iş gücü piyasasında güçlü bir konum elde etmeye odaklandıklarını düşündürmektedir. Dolayısıyla söz konusu boyutlar, dolaylı biçimde eğitim ve istihdam hedefleriyle ilişkili olarak değerlendirilmektedir.

Demografik değişkenlere göre yapılan fark analizleri, özellikle gelir durumu ve algılanan sosyo-ekonomik sınıfın iş ve eğitim boyutunda anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, bireylerin sosyo-ekonomik konumlarının eğitim ve istihdam beklentilerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Buna karşılık, cinsiyet ve yerleşim yeri değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemesi, öğrencilerin temel eğitim ve istihdam beklentilerinin bu değişkenlerden bağımsız olarak benzerlik gösterdiğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerinin gelecek beklentilerinin SKA 4 ve SKA 8 hedefleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Nitelikli eğitime erişim ve insana yakışır iş olanaklarına sahip olma beklentileri, gençlerin sürdürülebilir bir gelecek algısını büyük ölçüde eğitim-istihdam ilişkisi üzerinden kurguladıklarını göstermektedir. Bu çalışmanın özgün katkısı, muhasebe ve vergi uygulamaları öğrencilerinin gelecek beklentilerini yalnızca betimsel düzeyde ortaya koymakla sınırlı kalmayıp, ölçek maddelerini SKA 4 ve SKA 8'in alt hedefleriyle (özellikle 4.3, 8.5 ve 8.8) eşleştirerek eğitim-istihdam odaklı beklentilerin sürdürülebilir kalkınma çerçevesi içinde nasıl konumlandığını sistematik biçimde görünür kılmaktır. Bununla birlikte araştırmanın örneklemi, işletmede mesleki eğitim (İME) kapsamında uzun dönem staj yapan öğrencilerle sınırlandırması; öğrencilerin iş yaşamına erken temas ettiği bir grupta gelecek beklentilerini ölçmesi, bulguların eğitim-istihdam geçişi literatürü açısından daha güçlü ve uygulamaya dönük biçimde yorumlanmasına olanak sağlamaktadır (United Nations, 2015; Dursun & Aytac, 2012; Aydemir vd., 2022; Yalçın vd., 2024; Ünkaya vd., 2025). Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarında nitelikli eğitimi destekleyen uygulamaların güçlendirilmesi, mesleki programlarda iş gücü piyasasıyla

uyumlu becerilerin kazandırılması ve öğrencilerin eğitimden istihdama geçiş süreçlerini destekleyen politikaların geliştirilmesi önem taşımaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, gençlerin gelecek beklentilerinin nitelikli eğitim ve insana yakışır iş hedefleriyle bütünleştiğini ortaya koyarak hem akademik literatüre hem de eğitim ve istihdam politikalarına yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmanın tüm aşamaları yazar(lar) tarafından tasarlanmış ve eşit oranda katkı sunulmuştur. Makalede, herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Beyanı ve Finansal Destek

Makalede, akademik ve bilimsel etik kurallarına uyulmuştur. Çalışmada, Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan, 09.09.2025 tarihli ve 2025/11 sayılı toplantıda alınan 9 sıra numaralı karar ile etik kurul raporu alınmıştır. Makalede herhangi bir finansal kaynaktan yararlanılmamıştır.

Yazım Sürecinde Üretken Yapay Zekâ ve Yapay Zekâ Destekli Teknolojilerin Kullanımı

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması sırasında ChatGPT adlı üretken yapay zekâ aracını yalnızca yazım ve dil düzenleme amacıyla kullanmıştır. Bu aracı kullandıktan sonra yazar metni gerektiği şekilde gözden geçirip düzenlemiş; akademik üslup, anlatım bütünlüğü, dilbilgisi ve imla açısından son kontrolleri yaparak yayının içeriğinin tüm sorumluluğunu üstlenmiştir. Yapay zekâ aracı; araştırma tasarımının kurgulanması, veri toplama ve veri analizi süreçlerinin yürütülmesi, bulguların yorumlanması veya bilimsel yargıların oluşturulması aşamalarında kullanılmamıştır.

Kaynaklar

- Alonso-Borrego, C., Mora, R., & Romero-Medina, A. (2007). Una valoración de la enseñanza superior a partir de los salarios esperados y los salarios sombra de los estudiantes universitarios. *Cuadernos Económicos de ICE*, 74, 11–38.
- Arık, N., & Seyhan, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin kariyer planlamasında teknoloji bilgisi ve gelecek beklentilerinin rolü / The role of technology knowledge and future prospects of the university students over their career planning. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2218–2231. <https://doi.org/10.15869/itobiad.260261>
- Ateş, S. S., & Kaya, M. (2021). Future expectations of generation Z: Present and future. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 5(9), 255–270. <https://izlik.org/JA54ZP34MF>
- Ay, M. F. (2020). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 743–758. doi:10.33420/marife.80055-1311441
- Aydemir, İ., Ünal, V., Öngören, B., Bıyık, T., Uluocak, N. N., Topçu, R., & Özdemir, E. (2022). Çalışan yükseköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar. *Journal of University Research*, 5(3), 276–285. doi:10.32329/uad.1060624
- Bahadır, E. C., & Gürbüz, A. O. (2023). Sürdürülebilir kalkınmadan kurumsal sürdürülebilirliğe: Teorik bir değerlendirme. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 7(12), 131–141. doi:10.55775/ijemi.1328465

- Balkaya, D., Tutar, F. K., & Tutar, N. F. (2022). Think global move local: Micro-based sustainable local development. *The Journal of Academic Social Resources*, 7(35), 299–309. doi:10.29228/asrjournal.57789
- Bartelmus, P. (1994). *Environment, growth and development: The concepts and strategies of sustainability*. London, England: Routledge. doi:10.4324/9780203419397
- Bielefeldt, A. R. (2013). Pedagogies to achieve sustainability learning outcomes in civil and environmental engineering students. *Sustainability*, 5(10), 4474–4491. doi:10.3390/su5104479
- Boynukisa, M., Karagül, E., & Işiker, E. (2024). Z kuşağının kariyer beklentileri. *Kadim Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 183–208. <https://doi.org/10.55805/kadimsbd.1583922>
- Cazes, S., Hijzen, A., & Saint-Martin, A. (2015). *Measuring and assessing job quality: The OECD job quality framework* (OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 174). Paris, France: OECD Publishing. doi:10.1787/5jrp02kpw1mr-en
- Colantonio, A. (2009). Social sustainability: Linking research to policy and practice. In *Sustainable development: A challenge for European research* (Conference paper, May 26–28, 2009, Brussels, Belgium) (pp. 865–885). London, England: London School of Economics and Political Science. Retrieved January 3, 2026, from <http://eprints.lse.ac.uk/35865>
- Çalışkan, S., & Dilmaç, B. (2021). Ergenlerin sahip olduğu gelecek beklentisi, umut ve psikolojik iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 131–143. Retrieved November 5, 2025, from <https://dergipark.org.tr/en/pub/neueefd/article/1026804>
- Çavmak, Ş., & Hatunoğlu, Z. (2025). Bibliometric analysis of green accounting research: Trends and prominent studies / Yeşil muhasebe araştırmalarının bibliyometrik analizi: Eğilimler ve öne çıkan çalışmalar. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 25(76), 217–236. <https://doi.org/10.55322/mbbakis.1673834>
- Çetin, Ö. O. (2025). Sustainability reporting, integrated reporting and sustainability accounting: A bibliometric analysis. *Bulletin of Accounting and Finance Review*, 8(1), 156–169. <https://doi.org/10.32951/mufider.1629422>
- Çimen, F., & Dilmaç, B. (2022). Üniversite öğrencilerinin değerleri ile internet bağımlılıkları ve gelecek beklentileri arasında yordayıcı ilişkiler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 72–83. Retrieved November 10, 2025, from <https://dergipark.org.tr/en/pub/neueefd/article/1138043>
- Davras, G. M., & Alili, M. (2019). A research on future expectations of university students who are tourism education / Turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Global Tourism Research*, 3(1), 40–52. <https://izlik.org/JA67EP69YC>
- Derelioğlu, S. (2023). The relationship between five-factor personality traits and future expectation of university students. *Alanya Academic Review*, 7(2), 791–807. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1162464>
- Diderichsen, S., Andersson, J., & Johansson, E. (2011). Swedish medical students' expectations of their future life. *International Journal of Medical Education*, 2, 140–146. doi:10.5116/ijme.4ec5.92b8
- Dursun, A., Özkan, M. S., & Başkaya, Y. K. (2019). Ergenlerin gelecek beklentilerinin yordayıcısı olarak: Psikolojik semptomlar ve akademik başarı. *Journal of Uludağ University Faculty of Education*, 32(1), 121–144. doi:10.19171/uefad.447592
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 373–388.
- Ersoy, I., & Aksehirli, Z. (2015). Effects of perceptions of corporate social responsibility on employer attractiveness. *Research Journal of Business and Management*, 2(4), 507–518. doi:10.17261/Pressacademia.2015414453

- Eurofound & International Labour Organization. (2019). *Working conditions in a global perspective*. Luxembourg: Publications Office of the European Union; Geneva: International Labour Office. doi:10.2806/951806
- Gray, R. (2010). Is accounting for sustainability actually accounting for sustainability... and how would we know? *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 47–62. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2009.04.006>
- Gül, M. (2024). Muhasebe eğitiminin sürdürülebilirliği üzerine bir değerlendirme. *Muhasebe Denetime Bakış*, 24(73), 1–16. <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1448421>
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik–iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1), 55–64. doi:10.1501/Kriz_0000000036
- Hopwood, A. G., Unerman, J., & Fries, J. (Eds.). (2010). *Accounting for sustainability: Practical insights*. London, England: Earthscan.
- Horváth, Z. E., & Nováky, E. (2016). Development of a Future Orientation Model in Emerging Adulthood in Hungary. *Social Change Review*, 14(2). doi: 10.1515/scr20160023
- International Integrated Reporting Council. (2013). *The International <IR> Framework*. Retrieved February 27, 2026, from <https://www.iasplus.com/en/publications/us/heads-up/2013/ir-framework>
- International Labour Organization. (2022). *Global employment trends for youth 2022*. Retrieved January 3, 2026, from <https://www.ilo.org/global/research/global-reports/youth/2022>
- International Labour Organization. (n.d.). *Decent work and the 2030 Agenda for sustainable development*. Retrieved February 27, 2026, from <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/decent-work-and-2030-agenda-sustainable-development>
- Kaya, M. F., & Elden Ürgüp, S. (2025). Yeşil muhasebe ve uygulamaları hakkında üniversite öğrencilerinin farkındalık ve bilgi düzeylerinin incelenmesi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 146–167. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/ijerdersi/article/1665999>
- Lokuwaduge, C. S. D., & De Silva, K. M. (2022). ESG risk disclosure and the risk of green washing. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 16(1), 146–159. doi:10.14453/aabfj.v16i1.10
- Maragakis, A. (2017). *Sustainable academia: Translating the vision of a full sustainable university into a measurable reality*. *A+ BE| Architecture and the Built Environment*, (3), 1–166. doi:10.7480/abe.2017.3.1746
- Mütevellioğlu, N., Zambak, M., & Mert, M. (2010). İşsizlik, üniversiteli gençlik ve gelecek: Bir alan araştırmasının bulguları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207–229.
- OECD. (2011). *Taxation, innovation and the environment*. Paris, France: OECD Publishing. Retrieved January 3, 2026, from <https://www.oecd.org/environment/tools-evaluation/taxationinnovationandenenvironment.htm>
- OECD. (2017). *Youth aspirations and the reality of jobs in developing countries: Mind the gap*. Paris, France: OECD Publishing. doi:10.1787/9789264285668-en
- OECD. (2020). *Developing sustainable finance definitions and taxonomies*. Paris, France: OECD Publishing. doi:10.1787/134a2dbe-en
- OECD. (2021). *The future of work for youth: Risks and opportunities*. Paris, France: OECD Publishing. Retrieved January 3, 2026, from <https://www.oecd.org/employment/the-future-of-work-for-youth-3e2b7f09-en.htm>
- Schaltegger, S., & Burritt, R. (2010). Sustainability accounting for companies. *Journal of World Business*, 45(4), 375–384. doi:10.1016/j.jwb.2009.08.002
- Speer, L., Rechkemmer, A., & Downey, M. (2020). Sustainability survey to assess student perspectives. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 21(3), 413–429. doi:10.1108/IJSHE-06-2019-0197
- Stubbs, W., & Schapper, J. (2011). Two approaches to curriculum development for educating for sustainability. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 12(3), 259–268. doi:10.1108/14676371111148015

- Tekdemir, N., & Çakmaköğlü, D. (2024). AB ülkelerinde dijital dönüşümün sürdürülebilir kalkınmaya yansımaları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 149–166. doi:10.18026/cbayarsos.1421311
- Temiz, Y. E. (2025). Korkunun gölgesinde, umudun ışığında: Deprem korkusu ve dindarlığın umut yoluyla gelecek beklentisine etkisi. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 65(1), 94–110. <https://doi.org/10.29288/ilted.1691583>
- Tuncer, M. (2011). Ergen gelecek beklentileri ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 1265–1275.
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2020). Relationship between the future expectation levels and academic achievements of 8th grade students. *Electronic Journal of Social Sciences*, 19(76), 1691–1707. <https://doi.org/10.17755/esosder.717095>
- UNEP. (2015). *Fiscal policies and the sustainable development goals*. Retrieved January 3, 2026, from <https://www.unep.org/resources/report/fiscal-policies-and-sustainable-development-goals>
- UNEP. (2019). *Global environment outlook 6*. Retrieved January 3, 2026, from <https://www.unep.org/resources/global-environment-outlook-6>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1)*. Retrieved January 3, 2026, from <https://sdgs.un.org/>
- United Nations. (2019). *The Sustainable Development Goals Report 2019*. Retrieved January 3, 2026, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>
- United Nations. (n.d.). *Goal 4: Quality education*. Retrieved February 27, 2026, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/>
- United Nations. (n.d.). *Goal 8: Decent work and economic growth*. Retrieved February 27, 2026, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/economic-growth/>
- Ünkaya, G., Dursun, G. D., & Bozkır, B. (2025). Muhasebe eğitiminde yeşil dönüşüm: Yeşil yetkinliklerin kazandırılması / Green transformation in accounting education: Developing green competencies. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi (Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu Özel Sayısı)*, 83–97. doi:10.14780/muiibd.1768171
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford, England: Oxford University Press.
- Wynder, M., Wellner, K., & Reinhard, K. (2014). Towards integrating sustainable development in accounting education. *International Journal of Sustainable Development*, 17(4), 348–362. doi:10.1504/IJSD.2014.065325
- Yalçın, N., Işık, Ö. S., Bilgin, M., Özkan, M., & Çay, E. (2024). Üniversite öğrencilerinin sürdürülebilirlik muhasebesi farkındalığı hakkında bir araştırma (A research on university students' awareness of sustainability accounting). *TİDE Academia Research*, 6(1), 33–66. <https://izlik.org/JA55TJ96RF>
- Yaylalı, İ. (2025). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin yeşil muhasebe konusundaki algılarının muhasebe bilgi sistemi ile ilişkisi / The relationship between accounting education students' perceptions on green accounting and accounting information system. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 113–134. <https://doi.org/10.38009/ekimad.1640421>
- Yoon, B. I., Lee, H., & Hwang, S. (2023). Campus dining sustainability: A perspective from college students. *Sustainability*, 15(3), 2134. doi:10.3390/su15032134
- Yuan, W., Ma, Y., Deng, Y., & Liu, X. (2024). Factors affecting sustainability-related career expectations among engineering undergraduates in China: An empirical study based on a modified college impact model. *Behavioral Sciences*, 14(5), 409. doi:10.3390/bs14050409
- Yumurtacı, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin iş bulma sürecine ilişkin beklentileri bağlamında emeklilik öngörülerinin belirlenmesi: Bir alan araştırması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 232–253.
- Yücel, E. (2024). Sustainability literacy of professional accountants: An implementation in Bursa city / Muhasebe meslek mensuplarının sürdürülebilirlik okuryazarlığı: Bursa ilinde bir uygulama.

Günce | Muhasebe öğrencilerinin gelecek beklentilerinin sürdürülebilir kalkınma perspektifinden..

Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 25(2), 172–196.
<https://doi.org/10.24889/ifede.1570589>

Yücel, İ., & Buz, S. (2023). The determinants of future expectations of university students. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 1756–1767.
<https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1362640>

Zoller, U. (2012). Science education for global sustainability. *Journal of Chemical Education*, 89(3), 297–301. doi:10.1021/ed300047v